

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szakirodalmi mű védelme

Ügyszám: SZJSZT 04/12/1.

A Megkereső által feltett kérdések:

1. N. D., S. Z. a Trabant 1.1 című javítási kézikönyv internetes oldalon történő jogtalan közzététellel mekkora vagyoni hátrányt okoztak az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft-nek?

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: „Rendelet”) 8.§ (1) bekezdése szerint „*a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást (...)*”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkereséshez csatolt iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

A jelen ügy tényállása szerint dr. K. M. 1996. január 4. napján szerződést kötött a M.-G. Könyvkiadó Kft-vel a „*Trabant 1.1*” című szakirodalmi mű (a továbbiakban: „Mű”) megírására. Az említett szerződésben (a továbbiakban: „Szerződés”) a felek rögzítették, hogy a M.-G. Könyvkiadó Kft. „a könyv kiadásával kapcsolatban minden jogot fenntart magának”, továbbá, hogy a „könyvkiadással, többszörözéssel kapcsolatos jogok kizárólag a M.-G. Könyvkiadó birtokolja”. A megállapodás szerint továbbá a szerző „a könyv kiadói jogát kizárólagosan átadja a Kiadó (*az M.-G. Könyvkiadó Kft. – az eljáró tanács megjegyzése*) számára”. A felek külön rendelkeztek a könyvvel kapcsolatos jogok sorsáról arra az esetre, ha a M.-G. Könyvkiadó Kft. „megszűnne”, mely esetben a Ptk. 328.§-át rendelték alkalmazni.

2002. február 10. napján az M. G. Könyvkiadó Kft. és az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft. szerződést kötött egymással, melyben arról állapodtak meg, hogy az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft. (a továbbiakban: „Kiadó”) a szerződés mellékletében megjelölt könyvek kiadói jogait - jogutódként - átveszi a M.G. Könyvkiadó Kft-től.

A nyomozati iratok szerint S.Z.-t azzal gyanúsítják, hogy a Művet lehívásra hozzáférhetővé tette az általa üzemeltetett www...hu oldalon, N. D.-t pedig azzal, hogy az említett internetes oldalról a művet letöltötte, majd azt lehívásra hozzáférhetővé tette a www...com internetes cím alatt.

Tekintettel arra, hogy a Szerző és M. G. Könyvkiadó Kft. között 1996-ban jött létre a felhasználási szerződés, ezért a jelen ügyre elsődlegesen az 1996-ban hatályos szerzői jogi törvényt, vagyis a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: „régí Szjt.”) rendelkezéseit kell alkalmazni. A régí Szjt. 1.§ (1) bekezdése, illetve a 9/1969 (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: „Vhr.”) 1.§ (1) bekezdése szerint a szakirodalmi mű a régí Szjt. által oltalmazott műnek minősül. A régí Szjt. 13.§ (1) bekezdése szerint a mű bármilyen

felhasználásához a szerző hozzájárulása szükséges, ha a törvény eltérően nem rendelkezik. A Vhr. 10.§ (1) bekezdése rögzíti, hogy felhasználáson azt a folyamatot kell érteni, amely a művet a nyilvánossághoz közvetíti. Bár a régi Szt. az ún. internetes felhasználásokat (az új Szt. fogalomrendszerében a „lehívásra hozzáférhetővé tételt”) nem nevesíti, az idézett általános jellegű szabályokból egyértelműen következik, hogy ilyen önálló említés nélkül is a szerző engedélye szükséges a mű internetes felhasználásához a régi Szt. szabályai szerint. Az a személy tehát, akik a szerzőtől, vagy az ő hozzájárulásával más személytől kapott engedély hiányában teszi a művet lehívásra hozzáférhetővé, megsérti a szerző vagyoni jogait.

A régi Szt. rendszerében a részletszabályokat műfaj-, illetve felhasználás-specifikus miniszteri rendeletek határozták meg. A kiadói szerződések esetén a vonatkozó szabályozást a kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970 (III.20.) MM rendelet (a továbbiakban: „MM rendelet”) határozta meg. A régi Szt. 32.§ (1) bekezdése szerint a kiadói szerződés csak meghatározott időre volt köthető, mely határozott idő az MM rendelet 3.§ (1) bekezdése szerint nem haladhatta meg a négy évet. Ez idő alatt a kiadó jogosult volt a kiadási tevékenységhez szükséges felhasználási cselekményeket – vagyis a többszörözést és a terjesztést – többször is végezni.

A régi Szt. bírói alkalmazása egységes volt abban a tekintetben, hogy a felhasználási engedély nem terjedhetett ki olyan felhasználási módokra, amelyek a technika akkori állása szerint ismeretlenek voltak. Az eljáró tanács megítélése szerint egy 1996-ban kötött kiadói szerződésben rögzített szerzői engedély – tekintet nélkül arra, hogy a felhasználási engedély maximális hosszát egyébként jogszabály rögzítette – nem terjedhetett ki a mű lehívásos nyilvánossághoz közvetítésére, mivel 1996-ban ez a felhasználási mód még nem létezett. Az eljáró tanács ezen a helyen rögzíti, hogy a számára átadott iratok között olyat nem talált, amelyben az online felhasználásra vonatkozó engedélyt a Kiadó utóbb megszerezte volna a Szerzőtől.

A fentiekből következően a Kiadó tehát – a csatolt iratok alapján – az eljárás alapjául szolgáló cselekmények időpontjában nem minősült a Mű felhasználójának, mivel felhasználási engedélye a szerződés megkötését követő négy évvel lejárt, másrészt pedig, mivel a szerződésben biztosított felhasználási engedély eredetileg nem terjedhetett és nem terjedt ki az internetes felhasználásokra. Ebből ugyanakkor természetesen nem következik az, hogy a Kiadó a Szerző jogait megsértve árusítaná az árukészletében meglévő műpéldányokat, önálló felhasználásnak ugyanis az új műpéldányok előállítás (többszörözés), illetve a terjesztés megkezdése minősül.

A szerzői jogi törvény által rendelt polgári jogi igények mellett, a Btk. 329/A. §-ában meghatározott esetben, a jogsértőnek büntetőjogi szankciókkal is számolnia kell. A Btk. 329/A. § szakasza szerint *„aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznoszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”*.

Az eljáró tanács e körben felhívja a figyelmet arra, hogy a tényállás értelmezésekor annak van elsődleges jelentősége, hogy a szerzői jogi jogosult milyen vagyoni hátrányt szenvedett el. Jelen ügyre vonatkoztatva ismét hangsúlyozandó, hogy a Kiadó nem eredeti jogosultja a Műnek, és – a rendelkezésre bocsátott iratok alapján – nem rendelkezhet a Mű interaktív felhasználására vonatkozó engedéllyel sem, vagyis e vonatkozásban felhasználónak sem minősül. Az elmondottakból természetesen nem következik, hogy harmadik személyek jogsértő magatartása ne okozhatna anyagi hátrányt a Kiadónak, de ez önmagában nem alkalmas a szerzői jogi tényállás megalapozására. Az elmondottakból következően az eljáró tanács csak azt vizsgálhatja, hogy a gyanúsítottak jogsértő magatartása okozott-e, és ha igen,

milyen mértékű vagyoni hátrányt a Szerzőnek.

A jogsértéssel okozott vagyoni kár megállapítása kapcsán a Szerzői Jogi Szakértő Testület elvi álláspontja az, hogy „*Miután a díjak megállapítása a felek megállapodásán múlik, s csak szűkebb körben állnak rendelkezésre jóváhagyott vagy legalább is közzétett tarifák, az eljáró tanácsok csak hozzávetőleges tételek megállapítására vagy a díj- illetve kárösszeg-megállapításnál alkalmazandó ismérvek megjelölésére tudnak vállalkozni.*” (Ficsor Mihály: A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2010.) A Szerzői Jogi Szakértő Testület elnökének elvi álláspontja jelen ügyben is követendő, hiszen az eljárás alapjául szolgáló cselekmények időpontjában a szakirodalmi művek online felhasználásnak ellenértékét jogszabály nem határozta meg, továbbá az ilyen felhasználás nem tartozott közös jogkezelésbe sem, ebből következően pedig nem áll rendelkezésre azzal összefüggésben nyilvánosan kihirdetett tarifaközlemény (díjszabás) sem.

A jelen ügyben a Szerzőnek okozott vagyoni hátrányt azért sem lehet pontosan megállapítani, mivel az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott iratokból nem állapítható meg egyértelműen sem a jogsértő cselekmények pontos időbelisége (a feltöltés pontos időpontja), és nem állapítható meg az sem egyértelműen, hogy a jogsértés következtében hány jogsértő példány keletkezett (erre vonatkozóan a csatolt iratok tartalmaztak ugyan adatot, a mérés módszertanának ismerete hiányában azonban azokat az eljáró tanács bizonyított tényként nem fogadhatta el).

A fenti körülmények között az eljáró tanács olyan szempontokat ad meg, amely alapján a Szerzőnek okozott vagyoni hátrány értéke – becsléssel – legalább a Btk. 138/A.§-a szerinti sávban megállapítható.

Az eljáró tanács kiindulási pontként azt vette figyelembe, hogy Szerző az 1996-ban kötött szerződés szerint összesen nettó 200.000 Ft díjat kapott. (Az eljáró tanács észrevételezi, hogy a számára átadott szerződés a díjat 200.000Ft+ÁFA összegben határozta meg, melyből arra lehet következtetni, hogy ezt a díjat nem a Szerző magánszemélyként, hanem a Szerző ügyvezetése alatt álló K. M. Bt. vette fel. Amennyiben ez helyzet úgy a tényállás teljes megismeréséhez annak a jogviszonynak a feltárására lenne szükség, melyben a Szerző a felhasználás jogait oly módon adta át a K. M. Bt-nek, hogy az utóbb, az engedélyt harmadik személynek, jelen esetben M.-G. Könyvkiadó Kft-nek továbbadhassa.) Az említett díj azonban több részre osztandó, részint a Mű elkészítésének munkadíjára, részben pedig a biztosított vagyoni jogok ellenértékére. Bár a két díjelem megosztásában a felek nem állapodtak meg egymással (ez nem is feltétlenül szükséges), az általános gyakorlat szerint a két díjelem általában egyharmad-kétharmad arányban oszlik meg oly módon, hogy a kisebb rész az alkotás munkadíját illeti meg. Ebből az valószínűsíthető, hogy 1996-ban a Szerzőt nettó száz-százötvenezer forintot el nem érő díj illette meg a kiadási jogok ellenértékeként.

Dr. Koltay Krisztina
a tanács elnöke

Dr. Békés Gergely
a tanács előadó tagja

Gál Katalin
a tanács szavazó tagja